

ДОСЛІДЖЕННЯ РИНКУ СЕРВІСНИХ ПОСЛУГ В АПК УКРАЇНИ

Войтов В.А. д.т.н., професор, Науменко І.В. аспірант

(Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка)

В статті виконано аналіз сучасного стану машинно-тракторного парку України. Показано, що відбувається поповнення парку потужними тракторами, та спостерігається неоднорідність кількості і завантаженості технічних засобів по регіонам, що потребує обґрунтування мережі і структури сервісних підприємств.

Постановка проблеми. Інтенсивне зростання кількості і значне ускладнення конструкції технічних засобів в АПК вимагає скорішого розвитку інфраструктури технічного сервісу транспортних засобів і сільськогосподарської техніки, створення умов для забезпечення якості послуг, що надаються з технічного обслуговування і ремонту, які відповідають світовим і європейським стандартам, покращення екологічної безпеки. [1]

Подальший розвиток мережі об'єктів технічного обслуговування і ремонту технічних засобів пов'язано з розширенням напрямків діяльності існуючих фірм, технічних центрів, майстерень, з проведенням реконструкції, модернізації, спеціалізації, а також стимулювання створення нових сервісних підприємств. [2, 3]

Актуальність розвитку такого напрямку підкреслена в Постановах Уряду спрямованих на розвиток обслуговуючих кооперативів.

Перспективними напрямками розвитку мережі об'єктів технічного сервісу є створення дилерських підприємств і незалежних технічних центрів «народний сервіс», сервісних обслуговуючих кооперативів (саморегулюючої організації).

Формування мети статті. Дослідження кількісного складу машинно-тракторного парку АПК, як вихідної інформації для оптимізації структури сервісних підприємств. Для ефективного функціонування таких підприємств необхідно провести аналіз всіх можливих варіантів діяльності, техніко-технологічну, організаційну і екологічну доцільність.

Перш за все підлягав аналізу ринок послуг, який залежить від насиченості і динаміки змін машинно-тракторного і автотранспортного парку АПК.

Основна частина. Площа ріллі в Україні на протязі 20 років залишалася стабільною, зменшення склало не більше 3,5%, що співпадає з тенденцією провідних країн Європи і Америки. Це дозволяє зробити висновок, що об'єм механізованих робіт в перспективі зменшуватись не буде.

Дослідження кількісного складу тракторів рис. 1, [4] засвідчує, що за останні 20 років існувала стабільна тенденція його зменшення на 20-30% за кожні 5 років. Зараз спостерігається стабілізація парку сільськогосподарської техніки. В той же час середня потужність двигуна рис. 1, збільшувалась на 3-6% за 5 років, а в останні 5 років майже на 18%. Це свідчить про те, що

значного зростання парку тракторів не відбувається, а буде збільшуватися поповнення парку більш потужними тракторами з вищою продуктивністю, переважно закордонного виробництва.

Рисунок 1. Стан тракторного парку України в період 1991-2010 рр.: 1 - кількість тракторів; 2 - потужність двигуна

Таким чином при обґрунтуванні параметрів сервісних підприємств допустимо орієнтуватись на кількісний склад парку машин на кінець 2011 р. з урахуванням збільшення їх середньої потужності.

Разом з тим необхідно враховувати наявність тракторів і середнє навантаження в конкретному регіоні і сусідніх областях так, як це може впливати на завантаженість сервісного підприємства.

З гістограми рис.2 видно, що по областях спостерігається значна неоднорідність кількості і завантаженості тракторів. Тому цей показник буде мати суттєве значення під час обґрунтування мережі підприємств технічного сервісу. Порівняння технічного оснащення провідних країн показує що, наприклад у США на 1000 га угідь припадає 30 тракторів, у Данії – 58, а у Франції – 47 [5].

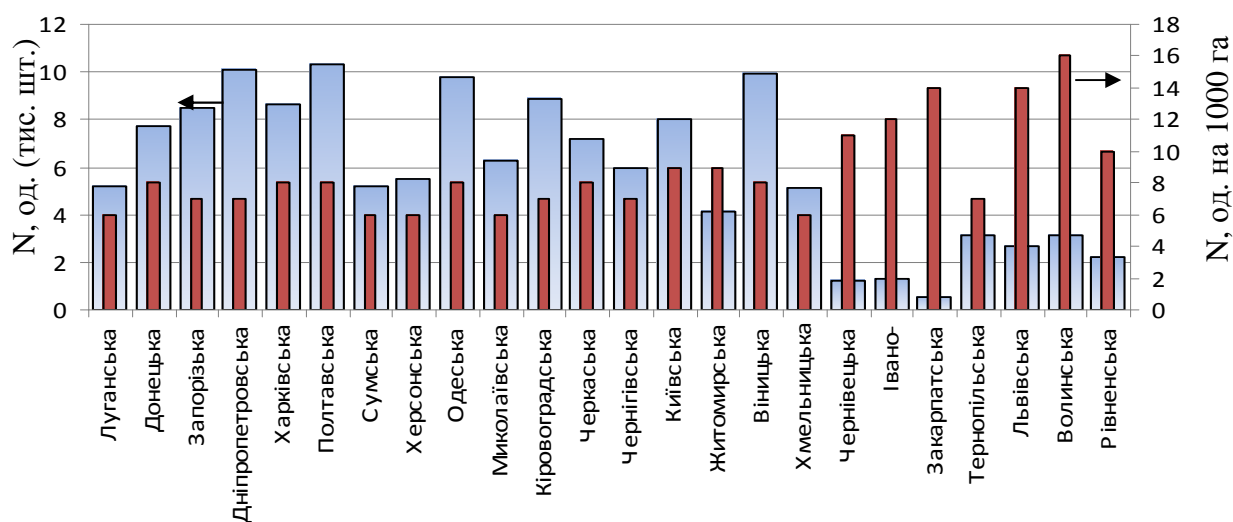

Рисунок 2. Наявність тракторів у сільськогосподарських підприємствах.

Аналіз показав що в 2011 році надійшло в експлуатацію 10 тис. одиниць тракторів, в тому числі куплено біля 6 тис. нової техніки. В той же час вибуло

10.5 тис. тракторів, а списано 3.5 тис., або 2.4% від загальної кількості наявних тракторів. Якщо аналізувати співвідношення купівлі і списання то видно що тракторів до 60 кВт списується на 20% більше ніж купується, а більше 60 кВт купують господарства в 2-3 рази більше ніж списують. Гусеничних тракторів в 4 рази більше ніж купують, а колісних в 2 рази менше ніж в минулі роки.

Аналіз показує, що закупівля ведеться в основному тракторів і комбайнів закордонного виробництва (Class, Massey Ferguson, John Deere та інш.). Аналіз по вантажним автомобілям показує, що при наявності 100 тис. шт., надходження і вибуття знаходиться на одному рівні, але придбано автомобілів майже в 1.5 разів більше ніж списано. Всього списано 2% від загальної кількості автомобілів.

Зернозбиральні комбайни в цілому по Україні зменшувались по кількості на 15-18% за 5 років, однак за останні 5 років спостерігається стабілізація кількості на рівні 32 тис. одиниць. По регіонах кількість і навантаження на комбайни суттєво різняться рис 3. Так в Дніпропетровській області 2291 комбайн, а на 1000 га зернових культур припадає 4 комбайни. В той же час в сусідній Миколаївській області на 1000 га зернових припадає тільки 2 комбайна, а в Рівненській, Івано-Франківській, Львівській більше 6 комбайнів на 1000 га зернових культур. Таким чином розвиток і оснащеність мережі сервісних підприємств технічного сервісу треба здійснювати з урахуванням особливостей кожного регіону.

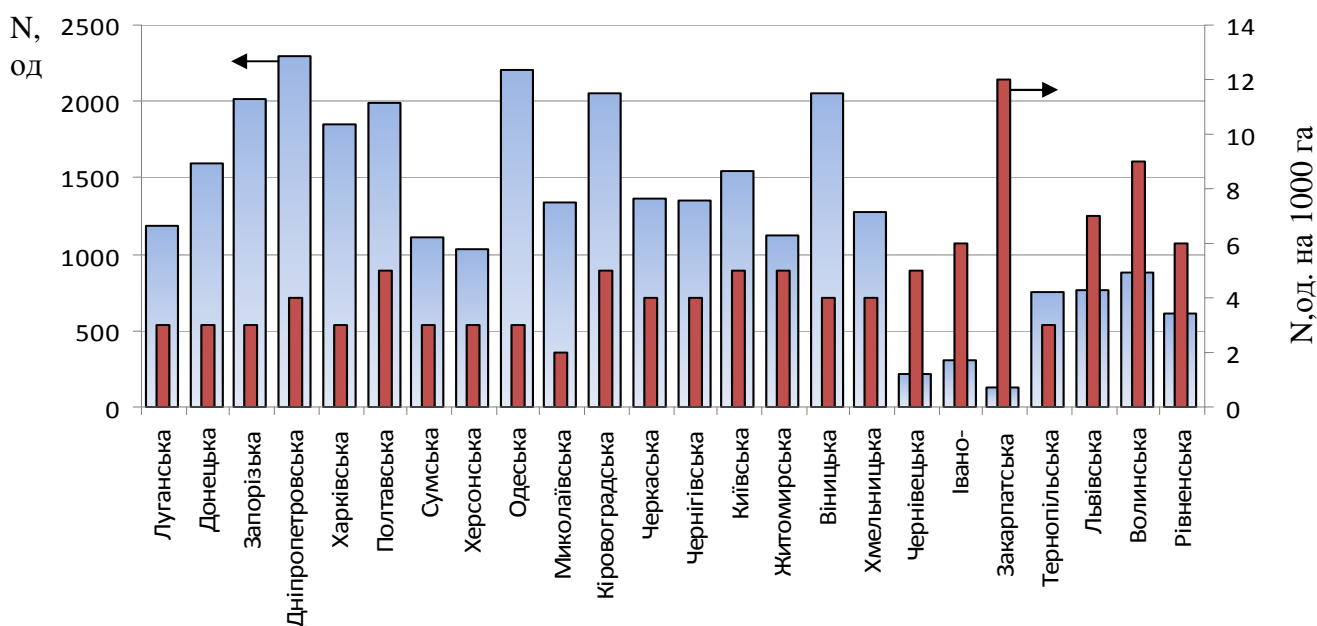

Рисунок 3. Наявність зернозбиральних комбайнів у сільськогосподарських підприємствах

Бурякозбиральні комбайни характеризуються найбільшим розсівом значень як по кількості так і по завантаженості в різних областях України рис.4, тому виникають сумніви в доцільності створення спеціалізованих сервісних підприємств в Донецькій, Луганській, Херсонській, Івано-Франківській, Рівненській областях. Для перерахованих областей доцільно розглядати мобільні агрегаторемонтні підрозділи.

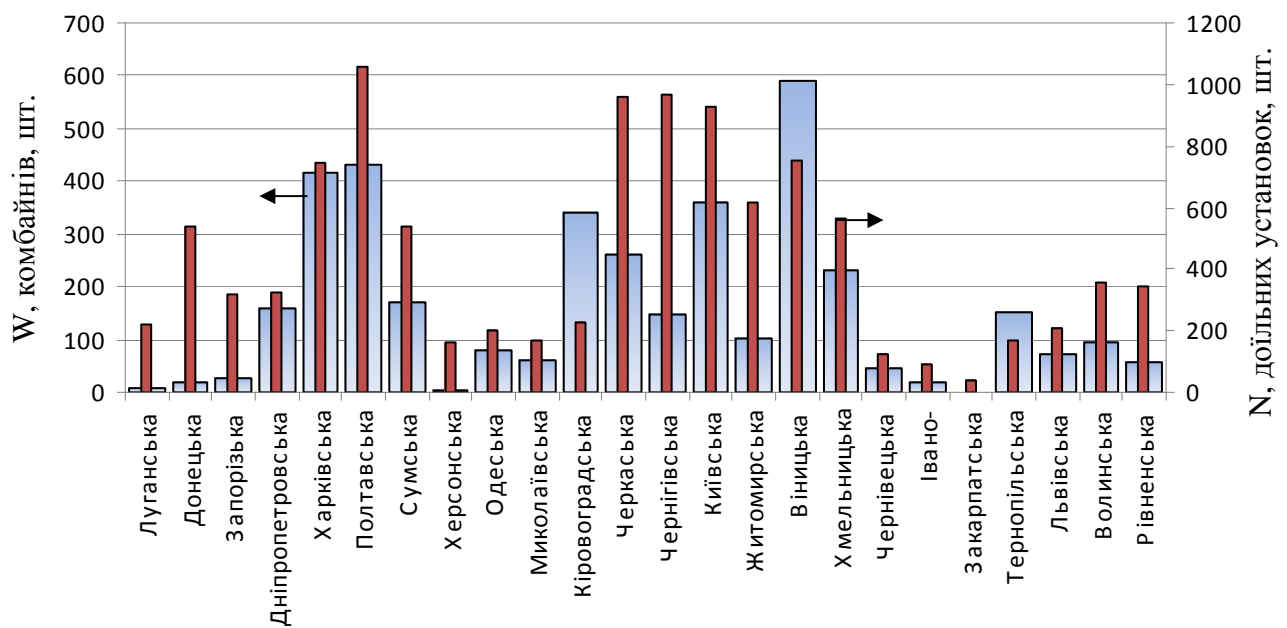

Рисунок 4. Наявність бурякозбиральних комбайнів.

За останні роки спостерігається зменшення кількісного складу комбайнів, але по зернозбиральним комбайнам встановлена динаміка на збільшення. В 2011 році надходження перевищило вибуття і закупки майже в 2 рази перевищують списання. Але списання становлять майже 3.1% від загальної кількості, що може суттєво загрузити підрозділи утилізації. По решті спеціальних комбайнів списання становить 5-6% від загальної кількості щорічно.

Особливу увагу треба надати розвитку мережі сервісних підприємств тваринницького обладнання. Зараз суттєво виросла технічна оснащеність птахівництва, свинарства. Застосовуються сучасні технічні системи провідних фірм Helman, Big Doitsman, та інші. Сервісна мережа знаходиться на початковому рівні. В найближчі 10 років планується бурхливий розвиток молочного тваринництва. Нами проаналізовано сучасний стан оснащеності процесів доїння корів. Аналіз показав, що на кінець 2011 р. в кожній області Слобожанського регіону нараховується більше 500 установок та агрегатів для доїння корів, а на 1991 р. їх було в 4-6 разів більше. Тому в обґрунтуваннях особливо обслуговуючих кооперативів з послуг технічного сервісу необхідно враховувати наявний рівень оснащеності і особливо розвиток на найближчу перспективу (як мінімум в 2 роки).

Взятий напрямок на розвиток тваринництва, особливо молочного стимулює агроформування в закупівлі нового обладнання. Наприклад, доїльні установки, не дивлячись на те що списується 4.2% від наявних машин, кількість придбаних значно перевищує вибулих.

Висновки

1. Статистичний аналіз дозволяє стверджувати, що об'єм виконання механізованих робіт в рослинництві не буде зменшуватися в зв'язку з тим, що обробка землі по площі залишається стабільною. Дещо зростатиме оснащення

процесів в тваринництві, особливо молочному.

2. Спостерігається поповнення парку тракторів більш потужними, виробництва фірм Class, Massey Ferguson, John Deere та ін. Закупки комбайнів майже в 2 рази перевищують списання.

3. По регіонах спостерігається неоднорідність кількості і завантаженості технічних засобів, що потребує регіонального обґрунтування мережі і структури сервісних підприємств.

4. Значна кількість, до 2-3% тракторів і автомобілів і 4-6% комбайнів і с.г. машин потребують щорічно утилізації, що робить актуальним створення виробництв з утилізації техніки.

Список літератури

1. Закон України № 229-V «Про систему інженерно-технічного забезпечення агропромислового комплексу України», 2006р.

2. Вимоги до дилерів зростають. «The Ukrainian Farmer», січень 2013

3. Черноиванов В.И., Горячев С.А., Основные подходы к ремонту и повышению уровня сервиса сельскохозяйственной техники. «Техника и оборудование для села», №12 (185), декабрь 2012, с. 2-4.

4. Статистичний бюлетень «Наявність сільськогосподарської техніки та енергетичних потужностей у сільському господарстві у 2011 році». Державна служба статистики України, Київ 2012 р.

5. Науменко О.А., Петруша Є.З., Семенов В.І., Технічне оснащення сільгосппідприємств України за 1990-2008 роки. – Праці Таврійського державного агротехнологічного університету. Випуск 11, том 5, Мелітополь, 2011р. с. 52-55

Аннотація

ИССЛЕДОВАНИЕ РЫНКА СЕРВИСНЫХ УСЛУГ АПК УКРАИНЫ

Войтов В.А., Науменко И.В.

В статье выполнен анализ современного состояния машинно-тракторного парка Украины. Показано, что происходит пополнение парка более мощными тракторами, и наблюдается неоднородность количества и загруженности технических средств по регионам, что требует обоснования сети и структуры сервисных предприятий.

Abstract

UKRAINIAN AGRICULTURAL COMPLEX SERVICES RESEARCH

V. Voitov, I. Naumenko

This article gives an analysis of the current state of the machine-tractor fleet in Ukraine. Shows what happens to the completion of the park, more powerful tractors, and the number and heterogeneity of hardware-laden regions that require support on cross-minute structure and service businesses.